

Τα βιβλία των Εκδόσεων Πουκαμισάς συμπυκνώνουν την πολύχρονη διδακτική εμπειρία των συγγραφέων μας και αποτελούν το βασικό εκπαιδευτικό υλικό που χρησιμοποιούν οι μαθητές των φροντιστηρίων μας. Μέσα από τη διαρκή τους αξιοποίηση στις τάξεις μας διασφαλίζουμε τον εμπλουτισμό τους, τη συνεχή τους βελτίωση και την επιστημονική τους αρτιότητα, καθιστώντας τα βιβλία των Εκδόσεών μας εγγύηση για την επιτυχία των μαθητών.

εκδόσεις

ΠΟΥΚΑΜΙΣΑΣ

ΤΑ **ΒΙΒΛΙΑ** ΤΩΝ **ΕΠΙΤΥΧΙΩΝ**

ΗΛΙΑΝΝΑ ΜΟΥΤΣΙΚΑ

ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ

Γ΄ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Ενότητα 1: Η Ελένη και η καταστροφή της Τροίας

α. Κείμενο	11
β. Επανάληψη ύλης ετυμολογίας Β΄ Γυμνασίου	31
γ. Επανάληψη ύλης γραμματικής & συντακτικού Β΄ Γυμνασίου	33
δ. Παράλληλα κείμενα	46

Ενότητα 2: Θυσία για την πατρίδα

α. Κείμενο	51
β. Επανάληψη ύλης Α΄ Γυμνασίου	70
γ. Γραμματική – Συντακτικό	74
δ. Παράλληλα κείμενα	81

Ενότητα 3: Η κατοχή της εξουσίας δεν εγγυάται την ευτυχία

α. Κείμενο	87
β. Λεξιλογικά – Ετυμολογικά	109
γ. Γραμματική	113
δ. Παράλληλα κείμενα	119

Ενότητα 4: Τα πλεονεκτήματα της ειρήνης

α. Κείμενο	123
β. Λεξιλογικά – Ετυμολογικά	147
γ. Γραμματική	151
δ. Παράλληλα κείμενα	157

Ενότητα 5: Η ισονομία των πολιτών εγγύηση της δημοκρατίας

α. Κείμενο	163
β. Λεξιλογικά – Ετυμολογικά	184
γ. Γραμματική	188
δ. Παράλληλα κείμενα	192

Ενότητα 6: Η μουσική εξημερώνει

α. Κείμενο	197
β. Λεξιλογικά – Ετυμολογικά	216
γ. Γραμματική	218
δ. Παράλληλα κείμενα	225

Ενότητα 7: Η επιστήμη στην υπηρεσία της άμυνας του κράτους

α. Κείμενο	231
β. Λεξιλογικά – Ετυμολογικά	254
γ. Γραμματική	258
δ. Παράλληλα κείμενα	265

Ενότητα 8: Ένα παράδειγμα σεβασμού προς τους γονείς

α. Κείμενο	271
β. Λεξιλογικά – Ετυμολογικά	291
γ. Γραμματική – Συντακτικό	295
δ. Παράλληλα κείμενα	302

Ενότητα 9: Οι νόμοι επισκέπτονται τον Σωκράτη στη φυλακή

α. Κείμενο	307
β. Λεξιλογικά – Ετυμολογικά	327
γ. Συντακτικό	329
δ. Παράλληλα κείμενα	338

Ενότητα 10: Μια τιμητική εξορία

α. Κείμενο	343
β. Λεξιλογικά – Ετυμολογικά	363
γ. Συντακτικό	365
δ. Παράλληλα κείμενα	371

Ενότητα 11: Επικίνδυνες συμμαχίες

α. Κείμενο	375
β. Λεξιλογικά – Ετυμολογικά	394
γ. Συντακτικό	396
δ. Παράλληλα κείμενα	403

Ενότητα 12: Θεϊκές αδυναμίες

α. Κείμενο	407
β. Λεξιλογικά – Ετυμολογικά	431
γ. Γραμματική – Συντακτικό	433
δ. Παράλληλα κείμενα	438

Κριτήρια αξιολόγησης	443
----------------------------	-----

Αρχικοί χρόνοι ρημάτων	457
------------------------------	-----

Απαντήσεις στις εφαρμογές εμπέδωσης	485
---	-----

Απαντήσεις στα κριτήρια αξιολόγησης	505
---	-----

Ενότητα 1

Η Ελένη και η καταστροφή της Τροίας

α. κείμενο

Εισαγωγικά – Μετάφραση – Ερμηνευτικά & Γλωσσικά σχόλια

ΑΡΧΑΙΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Εἰ ἐν Ἰλίῳ Ἑλένη ἦν, ἀπέδοντο ἂν αὐτὴν τοῖς Ἑλλησιν οἱ Τρῶες, ἐκόντος γε ἢ ἄκοντος Ἀλεξάνδρου. Οὐ γὰρ δὴ οὕτω γε φρενοβλαβῆς ἦν ὁ Πρίαμος οὐδὲ οἱ ἄλλοι Τρῶες, ὥστε τοῖς σφετέραις σώμασι καὶ τοῖς τέκνοις καὶ τῇ πόλει κινδυνεύειν ἐβούλοντο, ὅπως Ἀλέξανδρος Ἑλένη συνοικῆ. Εἰ δέ τοι καὶ ἐν τοῖς πρώτοις χρόνοις ταῦτα ἐγίνωσκον, ἐπεὶ πολλοὶ μὲν τῶν ἄλλων Τρῶων, μάλιστα δὲ οἱ αὐτοῦ υἱεῖς, ὅποτε συμμίσγοιεν τοῖς Ἑλλησιν, ἀπόλλυντο, Πρίαμος, εἰ καὶ αὐτὸς Ἑλένη συνῶκει, ἀπέδωκεν ἂν αὐτὴν Μενελάῳ, ἵνα αὐτὸς καὶ οἱ ὑπήκοοι αὐτοῦ ἀπαλλαγείεν τῶν παρόντων κακῶν. Ἄλλ' οὐ γὰρ εἶχον Ἑλένην ἀποδοῦναι οὐδὲ λέγουσιν αὐτοῖς τὴν ἀλήθειαν ἐπίστευον οἱ Ἑλληνες, ὡς μὲν ἐγὼ γνώμην ἀποφαίνομαι, τοῦ δαιμονίου παρασκευάζοντος ὅπως πανωλεθρία ἀπολόμενοι καταφανές τοῦτο τοῖς ἀνθρώποις ποιήσωσι, ὡς τῶν μεγάλων ἀδικημάτων μεγάλαι εἰσὶ καὶ αἱ τιμωρία παρὰ τῶν θεῶν.

Ἡρόδοτος, Ἱστορίη 2.120
(διασκευή)

1. ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΕΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΓΙΑ ΤΟΝ ΣΥΓΓΡΑΦΕΑ

Ο ΒΙΟΣ ΤΟΥ

Ο **Ἡρόδοτος** ἦταν αρχαῖος Ἕλληνας ιστορικός και γεωγράφος του 5ου αιώνα π.Χ. Γεννήθηκε γύρω στο 485/484 π.Χ. στην Αλικαρνασσό, η οποία ήταν δωρική αποικία στα νοτιοδυτικά παράλια της Μικράς Ασίας, στην περιοχή που ονομαζόταν Καρία, απέναντι από την Κω. Καταγόταν από επιφανή και οικονομικά εύρωστη οικογένεια. Όταν στην Αλικαρνασσό ήταν τύραννος ο Λύγδαμης, ο Ηρόδοτος μαζί με τον θείο του, που ονομαζόταν Πανύασης, συμμετείχε σε απόπειρες ανατροπής του τυράννου, οι οποίες όμως απέτυχαν και είχαν ως συνέπεια τον θάνατο του Πανύαση και την αναγκαστική φυγή του Ηροδότου στη Σάμο. Εκεί έμεινε μέχρι την οριστική κατάλυση της τυραννίας του Λύγδαμη το 454 π.Χ., οπότε και επέστρεψε στη γενέτειρά του. Ο Ηρόδοτος ταξίδεψε πολύ και επισκέφθηκε διάφορα μέρη της Ελλάδας, όπως τη Θράκη, την Αθήνα, τους Δελφούς, τη Θήβα, τη Σπάρτη, την Τεγέα, αλλά και την Αίγυπτο, τη Σκυθία, την Ασία και την Κάτω Ιταλία. Το 443 π.Χ. ίδρυσε, μαζί με τον Πρωταγόρα, την αποικία των Θουρίων στην Κάτω Ιταλία, όπου έζησε τα περισσότερα χρόνια της υπόλοιπης ζωής του, γι' αυτό και ονομάστηκε Θούριος. Η χρονολογία θανάτου του είναι αβέβαιη, ωστόσο τοποθετείται μέσα στα πέντε πρώτα χρόνια του Πελοποννησιακού πολέμου.

ΤΟ ΕΡΓΟ ΤΟΥ

Το έργο του Ηροδότου είναι προσεκτικά και περίτεχνα σχεδιασμένο. Ο Ηρόδοτος δεν έδωσε τίτλο στο έργο του, αλλά στο προοίμιό του χρησιμοποιεί τον χαρακτηρισμό **Ἱστορίας ἀπόδεξις** (= έκθεση των ερευνών, ιστορικές μελέτες). Πιθανώς μετά το 280 μ.Χ., οι Αλεξανδρινοί λόγιοι το χώρισαν σε εννέα βιβλία με βάση το περιεχόμενό τους, σε καθένα από τα οποία έδωσαν το όνομα μίας από τις εννέα Μούσες, και το τιλοφόρησαν **Ἡροδότου Μοῦσαι**. Κεντρικό θέμα του έργου είναι οι πό-

λεμοι μεταξύ των Ελλήνων και των Περσών. Ο ιστορικός προσπαθεί να ερμηνεύσει τα αίτια αυτής της σύγκρουσης μέσα στο πλαίσιο της ευρύτερης αντιπαράθεσης αυτών των δύο κόσμων, της Ευρώπης και της Ασίας.

Στο πρώτο βιβλίο, *Κλειώ*, ο ιστορικός κάνει μία γενική αναφορά στα αίτια της σύγκρουσης Ασίας και Ευρώπης, αναφέρεται στην ιστορία του βασιλείου της Λυδίας, στην ιστορία της Περσίας στα χρόνια του βασιλιά Κύρου και στην ιστορία της Βαβυλώνας. Στο δεύτερο βιβλίο, *Ευτέρπη*, βασικό θέμα αποτελεί η ιστορία και η γεωγραφία της Αιγύπτου. Στο τρίτο βιβλίο, *Θάλεια*, αναφέρεται στην κατάκτηση της Αιγύπτου από τους Πέρσες, στην εκστρατεία κατά των Αιθιοπών, στην ανάδειξη του Δαρείου στον περσικό θρόνο και στην ιστορία του Πολυκράτη, τυράννου της Σάμου. Στο τέταρτο βιβλίο, *Μελπομένη*, γίνεται λόγος για τη γεωγραφία της Σκυθίας και για την εκστρατεία του Δαρείου εναντίον της, καθώς και για την εκστρατεία του Δαρείου στη Λιβύη και περιγραφή της χώρας. Στην αρχή του πέμπτου βιβλίου, *Τερψιχόρη*, ο Ηρόδοτος μας μιλά για την υποταγή της Θράκης στους Πέρσες, την Ιωνική Επανάσταση και την ιστορία της Αθήνας και της Σπάρτης. Στο έκτο βιβλίο, *Έρατώ*, παρουσιάζει το τέλος της Ιωνικής Επανάστασης, τις εκστρατείες του Μαρδόνιου, του Δάτη και του Αρταφέρνη στην Ελλάδα, τη μάχη του Μαραθώνα. Το έβδομο βιβλίο, *Πολύμνια*, περιγράφει την εκστρατεία του Ξέρξη στην Ελλάδα και τη μάχη των Θερμοπυλών. Στο όγδοο βιβλίο, *Ούρανία*, ο ιστορικός μας πληροφορεί για την εισβολή των Περσών στην Αθήνα, για τη ναυμαχία της Σαλαμίνας, την υποχώρηση του Ξέρξη και την παραμονή του Μαρδόνιου στην Ελλάδα. Στο ένατο και τελευταίο βιβλίο, *Καλλιόπη*, ο Ηρόδοτος αναφέρεται στη μάχη των Πλαταιών και στο τέλος του ελληνοπερσικού πολέμου. Τέλος, κάνει μνεία στη μάχη της Μυκάλης και στην κατάληψη της Σπυστού από τους Αθηναίους.

Ο Ηρόδοτος ονομάστηκε «πατέρας της Ιστορίας» από τον Ρωμαίο πολιτικό, ρήτορα και φιλόσοφο Κικέρωνα, καθώς ήταν ο πρώτος που γράφει την *Ιστορία* του προσπαθώντας να μεταφέρει τα γεγονότα αντικειμενικά και αμερόληπτα. Αυτό που χαρακτηρίζει ιδιαίτερα το έργο του είναι η σύνθεση του ομηρικού και του ιωνικού πνεύματος, του έπους και της λογογραφίας. Έχοντας γεωγραφικά και ανθρωπολογικά ενδιαφέροντα, γαλουχημένος με το ορθολογιστικό πνεύμα της Ιωνίας θα καινοτομήσει απέναντι στους προκατόχους του λογογράφους στον τρόπο έρευνας και καταγραφής του υλικού. Παραθέτει στο έργο του ό,τι ακούει, καταφεύγει όμως στην προσωπική έρευνα, στην παρατήρηση και στην αξιολόγηση των πληροφοριών. Υπογραμμίζει το πιθανό, αλλά παράλληλα παραθέτει και τις διάφορες εκδοχές, στις οποίες ασκεί κριτική. Η κυρίως ιστορική αφήγηση διακόπτεται από τις περιφημες *παρεκβάσεις*, δηλαδή διακόπτει την ιστορική αφήγηση και προσφέρει πληροφορίες γεωγραφικές, λαογραφικές, εθνογραφικές ή και λογοτεχνικές, με σκοπό την τέρψη του αναγνώστη. Τέλος, ο παραστατικός λόγος, η αμεσότητα και η γλαφυρότητα του ύφους που διακρίνει το έργο του ιστορικού γοητεύουν τον αναγνώστη, ο οποίος διδάσκεται την *Ιστορία* και συνάμα ψυχαγωγείται.

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΓΙΑ ΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Ο Ηρόδοτος θέλοντας να εξηγήσει τον ανταγωνισμό Ευρώπης και Ασίας, η οποία είχε ως αποτέλεσμα τους περσικούς πολέμους, μνημονεύει μυθικές εκδοχές, όπως αρπαγές διάσημων γυναικών της τότε εποχής και από τις δύο πλευρές. Το απόσπασμα που μελετάμε ανήκει στο δεύτερο βιβλίο του Ηροδότου, *Ευτέρπη*, που αναφέρεται στην Αίγυπτο. Σε αυτό δίνεται μία άλλη εκδοχή του μύθου σχετικά με την αρπαγή της Ελένης από αυτή που γνωρίζουμε από τον Όμηρο. Πρόκειται για την εκδοχή Αιγύπτιων ιερέων, σύμφωνα με την οποία ο Πάρης (Αλέξανδρος) άρπαξε την Ελένη από τη Σπάρτη, έχοντας την πε-

ποίθησε ότι δεν θα τιμωρηθεί, επειδή παλαιότερα οι Έλληνες είχαν αρπάξει τη Μήδεια και δεν υπέστησαν καμία τιμωρία για την πράξη τους αυτή. Όμως, ισχυροί άνεμοι οδήγησαν το καράβι του Πάρη και της Ελένης στην Αίγυπτο, και συγκεκριμένα στις Ταριχείες. Εκεί, κάποιοι δούλοι του Πάρη κατέφυγαν ως ικέτες στον ναό του Ηρακλή που βρισκόταν εκεί και αποκάλυψαν τα γεγονότα στους ιερείς. Όταν ο βασιλιάς της Αιγύπτου Πρωτέας έμαθε όσα είχαν συμβεί, διέταξε να μεταφερθούν όλοι στη Μέμφιδα. Ο Πρωτέας αποφάσισε να κρατήσει την Ελένη μέχρι τον ερχομό του Μενέλαου, αλλά έδιωξε τον Πάρη. Οι Έλληνες, θεωρώντας ότι η Ελένη βρίσκεται στην Τροία, πήγαν στην Τροία και ζήτησαν την επιστροφή της. Οι Τρώες τούς ορκίστηκαν ότι δεν είχαν την Ελένη, αλλά οι Έλληνες δεν τους πίστεψαν και ακολούθησε ο Τρωικός πόλεμος. Στο συγκεκριμένο απόσπασμα, ο Ηρόδοτος υποστηρίζει την άποψη ότι οι Τρώες, αν είχαν την Ελένη, θα την έδιναν πίσω στους Έλληνες, προκειμένου να απαλλαγούν από τα δεινά του πολέμου. Οι Έλληνες, όμως, δεν πίστεψαν τους Τρώες, καθώς την κρίση τους επηρέαζαν οι θεοί, οι οποίοι ήθελαν να τους τιμωρήσουν, επειδή ο Πάρης είχε συμπεριφερθεί με αγνωμοσύνη στον Μενέλαο, αφού έκλεψε την Ελένη. Έτσι, η καταστροφή της Τροίας παρουσιάζεται ως αποτέλεσμα θεϊκής βούλησης, που σκοπό έχει να διδάξει στους ανθρώπους ότι οι άδικες πράξεις πάντοτε τιμωρούνται.

2. ΚΕΙΜΕΝΟ – ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ

(με μετασχηματισμό του κειμένου, ώστε να υπάρχει αντιστοιχία κειμένου και μετάφρασης)

Κείμενο στην ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ

Εἰ Ἐλένη ἦν ἐν Ἰλίῳ,
οἱ Τρῶες ἀπέδοντο ἂν αὐτὴν
τοῖς Ἑλλησιν,
ἐκόντος γε ἢ ἄκοντος
Ἀλεξάνδρου.
Οὐ γὰρ δὴ οὕτω γε φρενοβλαβῆς ἦν
Πρίαμος
οὐδὲ οἱ ἄλλοι Τρῶες,
ὥστε ἐβούλοντο κινδυνεύειν
τοῖς σφετέρους σώμασι καὶ τοῖς τέκνοις
καὶ τῇ πόλει,
ὅπως συνοικῆ
Ἀλέξανδρος Ἐλένη.
Εἰ δέ τοι ταῦτα ἐγίγνωσκον
καὶ ἐν τοῖς πρώτοις χρόνοις,
ἐπεὶ πολλοὶ μὲν τῶν ἄλλων Τρῶων,
μάλιστα δὲ οἱ αὐτοῦ υἱεῖς,
ὁπότε συμμίσγοιεν
τοῖς Ἑλλησιν, ἀπώλλυντο,
Πρίαμος,
εἰ καὶ αὐτὸς
Ἐλένη συνώκει,
ἀπέδωκεν ἂν αὐτὴν Μενελάῳ,
ἵνα ἀπαλλαγεῖεν αὐτὸς
καὶ οἱ ὑπήκοοι αὐτοῦ
τῶν παρόντων κακῶν.
Ἄλλ' οὐ γὰρ εἶχον Ἐλένην
ἀποδοῦναι
οὐδὲ οἱ Ἑλληνες ἐπίστευον
αὐτοῖς λέγουσιν τὴν ἀλήθειαν,
ὥς μὲν ἐγὼ ἀποφαίνομαι γνώμην,
τοῦ δαιμονίου παρασκευάζοντος
ὅπως ποιήσωσι
πανωλεθρία ἀπολόμενοι
καταφανῆς τοῖς ἀνθρώποις τοῦτο,
ὥς τῶν μεγάλων ἀδικημάτων
μεγάλοι εἰσὶ καὶ αἱ τιμωρίαι
παρὰ τῶν θεῶν.

Μετάφραση στη ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ

Αν η Ελένη βρισκόταν στην Τροία,
οι Τρῶες θα την έδιναν
στους Ἑλληνες,
με τη θέληση ή χωρίς τη θέληση
του Αλέξανδρου.
Γιατί βέβαια δεν ήταν τόσο παράφρονας
ο Πρίαμος
ούτε οι ἄλλοι Τρῶες,
ὥστε να θέλουν να βάζουν σε κίνδυνο
τη ζωή τη δική τους και των παιδιών τους
και της πόλης τους,
για να ζει μαζί
ο Αλέξανδρος με την Ελένη.
Και αν βέβαια είχαν αυτή τη γνώμη
ακόμη και στα πρώτα χρόνια (του πολέμου),
αφού πολλοί από τους ἄλλους Τρῶες
και μάλιστα και οι γιοι του,
κάθε φορά που συγκρούονταν με τους
Ἑλληνες, σκοτώνονταν,
ο Πρίαμος,
ακόμη και αν ο ίδιος
συγκατοικούσε με την Ελένη,
θα την έδινε πίσω στον Μενέλαο,
για να απαλλαγούν ο ίδιος
και οι υπήκοοί του
από τις παρούσες συμφορές.
Αλλά, πράγματι, δεν είχαν την Ελένη,
ὥστε να την επιστρέψουν
ούτε οι Ἑλληνες τους πίστευαν,
παρ' ὅλο που αυτοί έλεγαν την αλήθεια,
ὅπως εγὼ πιστεύω,
επειδή ο θεός μηχανευόταν
για να κάνουν
με την ολοκληρωτική τους καταστροφή
ολοφάνερο στους ανθρώπους αυτό,
ὅτι δηλαδή για τα μεγάλα αδικήματα
μεγάλες είναι και οι τιμωρίες
από τους θεούς.

3. ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΑ ΣΧΟΛΙΑ

Εἰ ἐν Ἰλίῳ Ἑλένη ἦν, ἀπέδοντο ἂν αὐτὴν τοῖς Ἑλλησιν οἱ Τρῶες, ἐκόντος γε ἢ ἄκοντος Ἀλεξάνδρου

Ο Ηρόδοτος εδώ δηλώνει ότι έχει πειστεί από τους Αιγύπτιους ιερείς για την παρουσία της Ελένης στην Αίγυπτο και όχι στην Τροία. Θεωρεί ότι πράγματι οι Τρῶες δεν είχαν την Ελένη και πως δεν θα διακινδύνευαν τις ζωές τους, τα παιδιά τους και την πόλη τους για χάρη του Πάρη. Η εκδοχή αυτή συναντάται και σε άλλα έργα της αρχαίας ελληνικής γραμματείας, αλλά και σε έργα Νεοελλήνων ποιητών, όπως:

- στο δράμα του Ευρυπίδη *Ἑλένη*, η πραγματική Ελένη βρίσκεται στην Αίγυπτο, στο παλάτι του Πρωτέα, ενώ ο Πάρης είχε μαζί του στην Τροία το είδωλό της. Ο Μενέλαος, παίρνοντας από την Τροία το είδωλο της γυναίκας του, μετά το τέλος του πολέμου, στην επιστροφή του προς την πατρίδα ναυγαγεί στην ακτή της Αιγύπτου. Όταν αναγνωρίζει την πραγματική Ελένη, η οποία παρουσιάζεται ως πιστή σύζυγος, οργανώνουν μαζί ένα σχέδιο απόδρασης, για να φτάσουν στην πατρίδα τους και να ζήσουν ευτυχισμένοι·
- στο ποίημα του λυρικού ποιητή Στπσίχορου *Παλινωδία* παρουσιάζεται η ίδια εκδοχή·
- στο ποίημα του Γ. Σεφέρη *Ἑλένη* (βλ. πρώτο παράλληλο κείμενο).

Οὐ γὰρ δὴ οὕτω γε φρενοβλαβῆς ἦν ὁ Πρίαμος [...] ὅπως Ἀλέξανδρος Ἑλένη συνοικῆ

Ο Ηρόδοτος εδώ προσπαθεί να εξηγήσει λογικά τη μυθολογική-ποιητική παράδοση με το επιχείρημα ότι ο Πρίαμος δεν θα ήταν τόσο παράφρονος (*φρενοβλαβής*), ώστε να επιτρέψει την καταστροφή του λαού του, μόνο και μόνο για να ικανοποιήσει την επιθυμία του Πάρη να ζει με την Ελένη, ακόμη και αν αυτός ήταν ο γιος του. Έτσι, ο Πρίαμος παρουσιάζεται ως ένας συνετός ηγέτης που σέβεται το αξίωμά του και βάζει το κοινωνικό συμφέρον πάνω από το ατομικό, σε αντίθεση με τον Αλέξανδρο, που ενήργησε ανεύθυνα.

ὥς μὲν ἐγὼ γνώμην ἀποφαίνομαι

Ο Ηρόδοτος, μένοντας πιστός στο χρέος του ιστοριογράφου, ξεκαθαρίζει ότι η άποψη αυτή είναι δική του και όχι εξακριβωμένη.

τοῦ δαιμονίου παρασκευάζοντος

Ο ιστορικός προβάλλει εδώ την αντίληψη ότι βασική αιτία των γεγονότων είναι η παρέμβαση των θεών στα ανθρώπινα πράγματα, με σκοπό την αποκατάσταση της ηθικής τάξης μεταξύ θεών και ανθρώπων. Η καταστροφή, λοιπόν, της Τροίας εμφανίζεται εδώ ως αποτέλεσμα της θείας βούλησης, αφού όταν οι άνθρωποι ξεπερνούν τα όρια, τότε προκαλείται η οργή των θεών και έτσι επέρχεται η τιμωρία τους. Η επέμβαση των θεών στον κόσμο αποτελεί και μία από τις βασικές ιδέες στο έργο του Ηρόδοτου. Έτσι, οι Τρῶες, αν και έλεγαν την αλήθεια ότι δεν είχαν την Ελένη, δεν έγιναν πιστευτοί από τους Έλληνες, επειδή συνέβαλε στην καταστροφή τους η θεία βούληση, για να παραδειγματιστούν οι άνθρωποι ότι οι άδικες πράξεις δεν μένουν ποτέ ατιμώρητες. Όταν ο άνθρωπος υπερβεί τα όρια και διαπράττει *ὑβριν*, επιβάλλεται ανάλογη τιμωρία από τους θεούς, προκειμένου να αποκατασταθεί η ηθική τάξη.

ὅπως πανωλεθρία ἀπολόμενοι καταφανές τοῦτο τοῖς [...] αἰ τιμωρίαὶ παρὰ τῶν θεῶν

Η καταστροφή των Τρῶων έρχεται ως τιμωρία από τους θεούς, με σκοπό αυτή να λειτουργήσει ως παράδειγμα προς όλους τους ανθρώπους, να τους σωφρονίσει και να τους διδάξει ότι τα σοβαρά παραπτώματα και οι άδικες πράξεις δεν μένουν ποτέ ατιμώρητες, αντιθέτως αυτοί που τις διαπράττουν υφίστανται ολέθριες συνέπειες.

4. ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΣΤΙΣ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ ΤΟΥ ΣΧΟΛΙΚΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ

1. Πώς τεκμηριώνει ο Ηρόδοτος την άποψη ότι η Ελένη δεν βρισκόταν στην Τροία;

Ο Ηρόδοτος δείχνει πίστη στα λεγόμενα των Αιγύπτιων ιερέων ότι η Ελένη δεν βρισκόταν στην Τροία, εκθέτοντας λογικά επιχειρήματα. Αρχίζει με έναν υποθετικό λόγο (*Εἰ ἐν Ἰλίῳ... Ἀλεξάνδρου*), στον οποίο φαίνεται και η άποψή του ότι η Ελένη δεν βρίσκεται στην Τροία, αλλά ακόμη και να βρισκόταν, οι Τρώες θα την επέστρεφαν στους Έλληνες είτε το ήθελε ο Αλέξανδρος είτε όχι. Ο Πρίαμος, ως σώφρων βασιλιάς, δεν θα έθετε τον λαό του σε κίνδυνο, για να ικανοποιήσει την επιθυμία του Αλέξανδρου να ζει με την Ελένη (*Οὐ γὰρ δὴ οὕτω γε φρενοβλαβῆς ἦν Πρίαμος... ὅπως συνοικῆ Ἀλέξανδρος Ἐλένη*). Μάλιστα, ο Πρίαμος, βλέποντας πολλούς Τρώες, ακόμα και τους γιους του, να σκοτώνονται εξαιτίας της, θα επέστρεφε την Ελένη πίσω στους Έλληνες, προκειμένου να απαλλάξει τον εαυτό του και τους υπηκόους του από όλα αυτά τα δεινά του πολέμου. Διαπιστώνουμε ότι ο Ηρόδοτος προσπαθεί να εξηγήσει με τη λογική τις ενέργειες κάθε προσώπου. Μόνο ένας παράφρων ηγέτης, που δεν διαθέτει αίσθημα δικαιοσύνης, θα έπαιρνε αποφάσεις με κριτήριο τις επιθυμίες τις δικές του ή της οικογένειάς του και θα αδιαφορούσε για τον λαό και την πατρίδα του. Επομένως, ο Πρίαμος, ως σωστός ηγέτης, σε καμία περίπτωση δεν θα είχε πάρει μία τέτοια απόφαση που θα οδηγούσε τον λαό του και την Τροία στην καταστροφή.

2. Πού αποδίδει ο Ηρόδοτος την αδυναμία των Τρώων να πείσουν τους Έλληνες ότι η Ελένη δεν βρισκόταν στα χέρια τους;

Ο Ηρόδοτος αποδίδει την αδυναμία των Τρώων να πείσουν τους Έλληνες ότι δεν έχουν την Ελένη στους θεούς. Οι θεοί είχαν ενεργή παρέμβαση στα ανθρώπινα πράγματα και τιμωρούσαν τους ανθρώπους, με σκοπό την αποκατάσταση της ηθικής τάξης. Οι Έλληνες δεν πείθονταν ότι οι Τρώες πράγματι δεν κατείχαν την Ελένη, αφού οι αποφάσεις τους επηρεάζονταν από την παρέμβαση της θείας βούλησης. Η ύβρη που επέδειξε ο Πάρης προς τον Μενέλαο που τον φιλοξενούσε, αρπάζοντας τη γυναίκα του, έπρεπε να τιμωρηθεί. Έτσι, οι θεοί με την καταστροφή των Τρώων ήθελαν να κάνουν φανερό σε όλους τους ανθρώπους ότι για τις μεγάλες αδικίες, μεγάλες θα είναι και οι τιμωρίες.

3. Με ποιο κίνητρο παρεμβαίνει το θεϊόν στη διαμάχη Ελλήνων και Τρώων, σύμφωνα με τον Ηρόδοτο;

Ο λόγος που οι θεοί παρενέβησαν στη διαμάχη Ελλήνων και Τρώων ήταν ο σωφρονισμός και ο παραδειγματισμός των ανθρώπων. Η αγνωμοσύνη που επέδειξε ο Πάρης στον Μενέλαο που τον φιλοξενούσε έπρεπε να τιμωρηθεί. Οι θεοί, λοιπόν, μηχανορραφούσαν σε βάρος των Τρώων και επεδίωκαν την ολοκληρωτική τους καταστροφή, ώστε να φανερώσουν στους ανθρώπους ότι τα αμαρτήματα δεν μένουν ατιμώρητα και έτσι να τους σωφρονίσουν (*ὅπως πανωλεθρία ἀπολόμενοι καταφανές τοῦτο τοῖς... αἰ τιμωρία παρὰ τῶν θεῶν*).

4. Να αναζητήσετε στην Ὀδύσσεια περιπτώσεις τιμωρίας θνητῶν ἀπὸ θεοῦ. Διακρίνετε διαφορές μεταξύ Ομήρου και Ηροδότου στον τρόπο παρέμβασης του θείου;

Μία περίπτωση τιμωρίας θνητῶν ἀπὸ θεοῦ στην Ὀδύσσεια εἶναι αὐτὴ τοῦ Κύκλωπα Πολύφημου. Ὁ Οδυσσεὺς τύφλωσε τὸν Κύκλωπα, γιὰ νὰ γλιτώσουν αὐτὸς καὶ οἱ σύντροφοί του ἀπὸ τὸν θάνατο. Διέπραξε ὁμῶς ὕβρη, ἀφοῦ εἰρωνεύτηκε τὸν Πολύφημο καὶ πρόσβα-

λε τον Ποσειδώνα. Έτσι, ο Ποσειδώνας οργισμένος αποφάσισε να δυσκολέψει τον νόστο του Οδυσσέα, ο οποίος κατάφερε να φτάσει στην πατρίδα του ύστερα από δέκα χρόνια και έχοντας χάσει τους συντρόφους του. Άλλα παραδείγματα αποτελούν ο έρωτας της Καλυψώς για τον Οδυσσέα και η αγάπη και η συμπάθεια της Αθηνάς για τον Οδυσσέα.

Στον Όμηρο η ζωή των ανθρώπων καθορίζεται από τις αποφάσεις των θεών. Οι θεοί παρεμβαίνουν άλλοτε για να βοηθήσουν και άλλοτε για να ταλαιπωρήσουν τους ανθρώπους, ανάλογα με τις συμπάθειές τους. Οι ομηρικοί θεοί φέρονται σαν άνθρωποι, είναι μεν παντοδύναμοι, ωστόσο έχουν πάθη, αδυναμίες και ελαττώματα. Αντίθετα, στον Ηρόδοτο οι θεοί παρεμβαίνουν όταν οι άνθρωποι διαπράττουν ύβρη, κάθε φορά που ξεπερνούν τα όρια και παρατηρείται υπέρβαση του μέτρου. Τότε, οι θεοί παρεμβαίνουν, με σκοπό να τιμωρήσουν την υβριστική συμπεριφορά, να αποκαταστήσουν την ηθική τάξη και να σωφρονίσουν τους ανθρώπους.

5. Πώς αντιμετωπίζονται τα ανθρώπινα σφάλματα από τον Θεό, σύμφωνα με τη διδασκαλία του Χριστού;

Σύμφωνα με τη χριστιανική διδασκαλία, τα ανθρώπινα σφάλματα δεν αντιμετωπίζονται με τιμωρίες. Ο Θεός βλέπει τους ανθρώπους με κατανόηση, αγάπη, φιλευσπλαχνία και συγχωρεί αυτούς που μετανοούν πραγματικά για τις αμαρτίες τους.

ΠΡΟΣΘΕΤΕΣ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

- 1. Πώς παρουσιάζεται ο Πρίαμος με βάση τα λεγόμενα του Ηρόδοτου;**
- 2. Να συγκρίνετε την ηρόδοτεια εκδοχή για τον μύθο της αρπαγής της Ελένης με αυτή του Ομήρου. Πώς παρουσιάζεται η Ελένη στον Όμηρο και πώς στον Ηρόδοτο;**

5. ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗ ΤΩΝ ΛΕΞΕΩΝ ΤΟΥ ΚΕΙΜΕΝΟΥ

εἶ → υποθετικός σύνδεσμος

Ἰλίῳ → δοτική ενικού, ουδέτερου γένους του ουσιαστικού β' κλίσης *τὸ Ἰλίον, τοῦ Ἰλίου* (= η Τροία)

Ἑλένη → ονομαστική ενικού, θηλυκού γένους του ουσιαστικού α' κλίσης *ἡ Ἑλένη, τῆς Ἑλένης*

ἦν → γ' ενικό πρόσωπο οριστικής παρατατικού του ρήματος *εἶμι* (= είμαι, υπάρχω)

ἀπέδοντο → γ' πληθυντικό πρόσωπο οριστικής αορίστου β' μέσης φωνής του ρήματος *ἀποδίδωμι* (= δίνω πίσω) | **Ομόρριζα στη Ν.Ε.:** *ἀπόδοση, αποδοτικός, δόση, ἔκδοση, λογοδοσία, αιμοδότης, πληροφοριοδότης, μεταδίδω, διαδίδω, παραδοσιακός*

αὐτήν → αιτιατική ενικού, θηλυκού γένους της επαναληπτικής αντωνυμίας *αὐτός, -ή, -ὸ*

τοῖς Ἕλλησιν → δοτική πληθυντικού, αρσενικού γένους του ουσιαστικού γ' κλίσης *ὁ Ἕλληνας, τοῦ Ἕλληνα*

οἱ Τρῶες → ονομαστική πληθυντικού, αρσενικού γένους του ουσιαστικού γ' κλίσης *ὁ Τρῶς, τοῦ Τρῶος*

ἐκόντος → γενική ενικού, αρσενικού γένους του επιθέτου γ' κλίσης *ἐκόν, ἐκοῦσα, ἐκόν* (= πρόθυμος)

ἦ → διαζευκτικός σύνδεσμος

ἄκοντος → γενική ενικού, αρσενικού γένους του επιθέτου γ' κλίσης *ἄκων, ἄκουσα, ἄκων* (= απρόθυμος)

Ἀλεξάνδρου → γενική ενικού, αρσενικού γένους του ουσιαστικού β' κλίσης *ὁ Ἀλέξανδρος, τοῦ Ἀλεξάνδρου*

φρενοβλαβῆς → ονομαστική ενικού, αρσενικού γένους του επιθέτου γ' κλίσης *ὁ, ἡ φρενοβλαβῆς, τὸ φρενοβλαβές* (= παράφρων)

ὁ Πρίαμος → ονομαστική ενικού, αρσενικού γένους του ουσιαστικού β' κλίσης *ὁ Πρίαμος, τοῦ Πριάμου*

οὐδὲ → συμπλεκτικός σύνδεσμος

οἱ ἄλλοι → ονομαστική πληθυντικού, αρσενικού γένους της αόριστης επιμεριστικής αντωνυμίας *ἄλλος, -η, -ο*

τοῖς σφετέροις → δοτική πληθυντικού, ουδέτερου γένους της κητικής αντωνυμίας γ' προσώπου για πολλούς κτήτορες *σφέτερος, σφετέρα, σφέτερον* (= δικός τους, δική τους, δικό τους)

σώμασι → δοτική πληθυντικού, ουδέτερου γένους του ουσιαστικού γ' κλίσης *τὸ σῶμα, τοῦ σώματος* | **Ομόρριζα στη Ν.Ε.:** *σωματικός, εὐσωμος, σωματίδιο, σωματώδης, ασώματος, εξωσωματική, σωματείο, ενσωμάτωση, σματοφύλακας*

τοῖς τέκνοις → δοτική πληθυντικού, ουδέτερου γένους του ουσιαστικού β' κλίσης *τὸ τέκνον, τοῦ τέκνου* (= παιδί)

τῇ πόλει → δοτική ενικού, θηλυκού γένους του ουσιαστικού γ' κλίσης *ἡ πόλις, τῆς πόλεως*

κινδυνεύειν → απαρέμφατο ενεστώτα ενεργητικής φωνής του ρήματος *κινδυνεύω*

ἐβούλοντο → γ' πληθυντικό πρόσωπο οριστικής παρατατικού του υποθετικού ρήματος *βούλομαι* (= επιθυμώ)

Ἑλένη → δοτική ενικού, θηλυκού γένους του ουσιαστικού α' κλίσης *ἡ Ἑλένη, τῆς Ἑλένης*

συνοικῆ → γ' ενικό πρόσωπο υποτακτικής ενεστώτα ενεργητικής φωνής του ρήματος *συνοικέω -ῶ* (= κατοικῶ μαζί) | **Ομόρριζα στη Ν.Ε.:** *συνοικία, συνοικισμός, συνοικιακός, συνοικέσιο, οικία, οίκημα, κατοικία, κατοικήσιμος, συγκάτοικος, διοικῶ, διοίκηση*

τοῖς πρώτοις → δοτική πληθυντικού, αρσενικού γένους του τακτικού αριθμητικού επιθέτου β' κλίσης *πρῶτος, -η, -ον*

χρόνοις → δοτική πληθυντικού, αρσενικού γένους του ουσιαστικού β' κλίσης *ὁ χρόνος, τοῦ χρόνου*

ταῦτα → αιτιατική πληθυντικού, ουδέτερου γένους της δεικτικής αντωνυμίας *οὗτος, αὕτη, τοῦτο* (= αυτός, -ή, -ό)

ἐγίνωσκον → γ' πληθυντικό πρόσωπο οριστικής παρατατικού ενεργητικής φωνής του ρήματος *γινώσκω* (= γνωρίζω) | **Ομόρριζα στη Ν.Ε.:** γνώση, ανάγνωση, απόγνωση, διάγνωση, επίγνωση, γνωστικός, γνώμη, συγγνώμη, άγνωστος, γνωστοποίηση

πολλοὶ → ονομαστική πληθυντικού, αρσενικού γένους, θετικού βαθμού του ανώμαλου επιθέτου *πολύς, πολλή, πολύ*

τῶν ἄλλων → γενική πληθυντικού, αρσενικού γένους της αόριστης επιμεριστικής αντωνυμίας *ἄλλος, -η, -ο*

Τρώων → γενική πληθυντικού, αρσενικού γένους του ουσιαστικού γ' κλίσης *ὁ Τρώς, τοῦ Τρωῶς*

μάλιστα → υπερθετικός βαθμός του επιρρήματος *μάλα* (= πολύ)

αὐτοῦ → γενική ενικού, αρσενικού γένους της αυτοπαθητικής αντωνυμίας γ' προσώπου *ἑμαυτοῦ, σεαυτοῦ, ἑαυτοῦ*

υἱεῖς → ονομαστική πληθυντικού, αρσενικού γένους του ετερόκλιτου ουσιαστικού *ὁ υἱός, τοῦ υἱοῦ/υἱέος*

συμμίσγοιεν → γ' πληθυντικό πρόσωπο ευκτικής ενεστώτα ενεργητικής φωνής του ρήματος *συμμ(ε)ίγνυμι/συμμ(ε)ιγνύω/συμμίσγω* (= συγκρούομαι)

ἀπώλλυντο → γ' πληθυντικό πρόσωπο οριστικής παρατατικού μέσης φωνής του ρήματος *ἀπόλλυμι* (= φονεύω, χάνω)

αὐτός → ονομαστική ενικού, αρσενικού γένους της επαναληπτικής αντωνυμίας *αὐτός, -ή, -ὸ*

συνώκει → γ' ενικό πρόσωπο οριστικής παρατατικού ενεργητικής φωνής του ρήματος *συνοικέω -ῶ*

ἀπέδωκεν → γ' ενικό πρόσωπο οριστικής αορίστου β' ενεργητικής φωνής του ρήματος *ἀποδίδωμι*

αὐτήν → αιτιατική ενικού, θηλυκού γένους της επαναληπτικής αντωνυμίας *αὐτός, -ή, -ὸ*

Μενελάω → δοτική ενικού, αρσενικού γένους του ουσιαστικού β' κλίσης *ὁ Μενέλαος, τοῦ Μενελάου*

οἱ ὑπήκοοι → ονομαστική πληθυντικού, αρσενικού γένους του ουσιαστικού β' κλίσης *ὁ ὑπήκοος, τοῦ ὑπηκόου*

αὐτοῦ → γενική ενικού, αρσενικού γένους της επαναληπτικής αντωνυμίας *αὐτός, -ή, -ὸ*

ἀπαλλαγείεν → γ' πληθυντικό πρόσωπο ευκτικής παθητικού αορίστου β' μέσης φωνής του ρήματος *ἀπαλλάτ(σσω)* (= απαλλάσσω) | **Ομόρριζα στη Ν.Ε.:** αλλαγή, απαλλαγή, ανταλλαγή, συναλλαγή, εναλλάξ, μετάλλαξη, ἀτάλλαγμα, ἀδιάλλακτος, ανταλλακτικό, ἀπαράλλακτος

τῶν παρόντων → μετοχή ενεστώτα, γενική πληθυντικού ουδέτερου γένους, του ρήματος *πάρεμι* (= είμαι παρών)

κακῶν → γενική πληθυντικού, ουδέτερου γένους του ουσιαστικού β' κλίσης *τὸ κακόν, τοῦ κακοῦ*

εἶχον → γ' πληθυντικό πρόσωπο οριστικής παρατατικού ενεργητικής φωνής του ρήματος *ἔχω*

Ἐλένην → αιτιατική ενικού, θηλυκού γένους του ουσιαστικού α' κλίσης *ἡ Ἐλένη, τῆς Ἐλένης*

ἀποδοῦναι → ἀπαρέμφατο αορίστου β' ενεργητικής φωνής του ρήματος *ἀποδίδωμι*

λέγουσιν → μετοχή ενεστώτα, δοτική πληθυντικού αρσενικού γένους, ενεργητικής φωνής του ρήματος *λέγω* | **Ομόρριζα στη Ν.Ε.:** λόγος, λογικός, ἀτίλογος, παράλογος, ρήμα, ρήτορας, ρήση (= λόγος), ἀτίρρηση, ἀπόρρητος, λέξη

αὐτοῖς → δοτική πληθυντικού, αρσενικού γένους της επαναληπτικής αντωνυμίας *αὐτός, -ή, -ὸ*

τὴν ἀλήθειαν → αιτιατική ενικού, θηλυκού γένους του ουσιαστικού α' κλίσης *ἡ ἀλήθεια, τῆς ἀληθείας*

ἐπίστευον → γ' πληθυντικό πρόσωπο οριστικής παρατατικού ενεργητικής φωνής του ρήματος *πιστεύω* | **Ομόρριζα στη Ν.Ε.:** πιστός, ἔμπιστος, ἐμπιστοσύνη, πι-

στευτός, πίστη, άπιστος, απιστία, πίστωση, πιστώνω, πιστωτικός

οί Έλληνες → ονομαστική πληθυντικού, αρσενικού γένους του ουσιαστικού γ' κλίσης *ὁ Έλλην, τοῦ Έλληνος*

ἐγὼ → ονομαστική ενικού της προσωπικής αντωνυμίας α' προσώπου *ἐγώ, σύ, –*

γνώμην → αιτιατική ενικού, θηλυκού γένους του ουσιαστικού α' κλίσης *ἡ γνώμη, τῆς γνώμης*

ἀποφαίνομαι → α' ενικό πρόσωπο οριστικής ενεστώτα μέσης φωνής του ρήματος *ἀποφαίνω* (= παρουσιάζω, αποδεικνύω | μ.φ. διατυπώνω μια κρίση, λέω τη γνώμη μου) | **Ομόρριζα στη Ν.Ε.:** *φάση, απόφαση, έμφαση, επίφαση, επιφανής, καταφανής, διαφανής, άφαντος, φανάρι, φάσμα*

τοῦ δαιμονίου → γενική ενικού, ουδέτερου γένους του ουσιαστικού β' κλίσης *τὸ δαιμόνιον, τοῦ δαιμονίου* (= ο θεός)

παρασκευάζοντες → μετοχή ενεστώτα, γενική ενικού ουδέτερου γένους, ενεργητικής φωνής του ρήματος *παρασκευάζω* (= προετοιμάζω)

πανωλεθρία → δοτική ενικού, θηλυκού γένους του ουσιαστικού α' κλίσης *ἡ πανωλεθρία, τῆς πανωλεθρίας* (= καταστροφή)

ἀπολόμενοι → μετοχή αορίστου β', ονομαστική πληθυντικού αρσενικού γένους, μέσης φωνής του ρήματος *ἀπόλλυμι* (= καταστρέφω, χάνω)

καταφανές → αιτιατική ενικού, ουδέτερου γένους, θετικού βαθμού του επιθέτου

γ' κλίσης *ὁ, ἡ καταφανής, τὸ καταφανές* (= ολοφάνερος)

τοῦτο → αιτιατική ενικού, ουδέτερου γένους της δεικτικής αντωνυμίας *οὗτος, αὕτη, τοῦτο*

τοῖς ἀνθρώποις → δοτική πληθυντικού, αρσενικού γένους του ουσιαστικού β' κλίσης *ὁ ἄνθρωπος, τοῦ ἀνθρώπου*

ποιήσωσι → γ' πληθυντικό πρόσωπο υποτακτικής αορίστου α' ενεργητικής φωνής του ρήματος *ποιέω -ω* (= κάνω) | **Ομόρριζα στη Ν.Ε.:** *ποίημα, ποίηση, ποιητικός, προσποίηση, αποποίηση, περιποίηση, απλοποιώ, μεγαλοποιώ, χρησιμοποιοῦ, φαρμακοποιός, αρτοποιός*

τῶν μεγάλων → γενική πληθυντικού, ουδέτερου γένους, θετικού βαθμού του ανώμαλου επιθέτου *μέγας, μεγάλη, μέγα*

ἀδικημάτων → γενική πληθυντικού, ουδέτερου γένους του ουσιαστικού γ' κλίσης *τὸ ἀδίκημα, τοῦ ἀδικήματος*

μεγάλοι → ονομαστική πληθυντικού, θηλυκού γένους, θετικού βαθμού του ανώμαλου επιθέτου *μέγας, μεγάλη, μέγα*

εἰσὶ → γ' πληθυντικό πρόσωπο οριστικής ενεστώτα του ρήματος *εἰμί* (= εἶμαι, υπάρχω)

αἱ τιμωρίαι → ονομαστική πληθυντικού, θηλυκού γένους του ουσιαστικού α' κλίσης *ἡ τιμωρία, τῆς τιμωρίας*

τῶν θεῶν → γενική πληθυντικού, αρσενικού γένους του ουσιαστικού β' κλίσης *ὁ θεός, τοῦ θεοῦ*

6. ΠΙΝΑΚΕΣ ΚΛΙΤΙΚΩΝ ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΩΝ

6.1 ΚΛΙΣΗ ΤΩΝ ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΩΝ ΤΟΥ ΚΕΙΜΕΝΟΥ

Α΄ ΚΛΙΣΗ							
θηλυκά							
ΕΝΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ							
ΟΝΟΜ.	ή	γνώμη	Ἑλένη	ἀλήθεια	πανωλεθρία	τιμωρία	
ΓΕΝ.	τῆς	γνώμης	Ἑλένης	ἀληθείας	πανωλεθρίας	τιμωρίας	
ΔΟΤ.	τῆ	γνώμη	Ἑλένη	ἀληθεία	πανωλεθρία	τιμωρία	
ΑΙΤ.	τὴν	γνώμην	Ἑλένην	ἀλήθειαν	πανωλεθρίαν	τιμωρίαν	
ΚΛΗΤ.	(ῶ)	γνώμη	Ἑλένη	ἀλήθεια	πανωλεθρία	τιμωρία	
ΠΛΗΘΥΝΤΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ							
ΟΝΟΜ.	αἱ	γνώμαι	–	ἀλήθειαι	πανωλεθρίαί	τιμωρίαί	
ΓΕΝ.	τῶν	γνωμῶν	–	ἀληθειῶν	πανωλεθριῶν	τιμωριῶν	
ΔΟΤ.	ταῖς	γνώμαις	–	ἀληθείαις	πανωλεθρίαίς	τιμωρίαίς	
ΑΙΤ.	τὰς	γνώμας	–	ἀληθείας	πανωλεθρίας	τιμωρίας	
ΚΛΗΤ.	(ῶ)	γνώμαι	–	ἀλήθειαι	πανωλεθρίαί	τιμωρίαί	
Β΄ ΚΛΙΣΗ							
αρσενικά							
ΕΝΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ							
ΟΝΟΜ.	ὁ	ὑπήκοος	ἄνθρωπος	Ἀλέξανδρος	Πρίαμος	χρόνος	θεὸς
ΓΕΝ.	τοῦ	ὑπηκόου	ἀνθρώπου	Ἀλεξάνδρου	Πριάμου	χρόνου	θεοῦ
ΔΟΤ.	τῷ	ὑπηκόῳ	ἀνθρώπῳ	Ἀλεξάνδρῳ	Πριάμῳ	χρόνῳ	θεῷ
ΑΙΤ.	τὸν	ὑπήκοον	ἄνθρωπον	Ἀλέξανδρον	Πρίαμον	χρόνον	θεὸν
ΚΛΗΤ.	(ῶ)	ὑπήκοε	ἄνθρωπε	Ἀλέξανδρε	Πρίαμε	χρόνε	θεε
ΠΛΗΘΥΝΤΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ							
ΟΝΟΜ.	οἱ	ὑπήκοοι	ἄνθρωποι	–	–	χρόνοι	θεοὶ
ΓΕΝ.	τῶν	ὑπηκόων	ἀνθρώπων	–	–	χρόνων	θεῶν
ΔΟΤ.	τοῖς	ὑπηκόοις	ἀνθρώποις	–	–	χρόνοις	θεοῖς
ΑΙΤ.	τούς	ὑπηκόους	ἀνθρώπους	–	–	χρόνους	θεοὺς
ΚΛΗΤ.	(ῶ)	ὑπήκοοι	ἄνθρωποι	–	–	χρόνοι	θεοὶ

Β΄ ΚΛΙΣΗ					Γ΄ ΚΛΙΣΗ		
		ουδέτερα			αρσενικά		
		ΕΝΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ					
ΟΝΟΜ.	τὸ	ἴλιον	δαιμόνιον	τέκνον	ὁ	Ἕλληνα	Τρῶα
ΓΕΝ.	τοῦ	ἴλιου	δαιμονίου	τέκνου	τοῦ	Ἕλληνας	Τρῶες
ΔΟΤ.	τῷ	ἴλιῳ	δαιμονίῳ	τέκνῳ	τῷ	Ἕλλησι	Τρῶσι
ΑΙΤ.	τὸ	ἴλιον	δαιμόνιον	τέκνον	τὸν	Ἕλληνα	Τρῶα
ΚΛΗΤ.	(ὦ)	ἴλιον	δαιμόνιον	τέκνον	(ὦ)	Ἕλληνα	Τρῶα
		ΠΛΗΘΥΝΤΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ					
ΟΝΟΜ.	τὰ	–	δαιμόνια	τέκνα	οἱ	Ἕλληνες	Τρῶες
ΓΕΝ.	τῶν	–	δαιμονίων	τέκνων	τῶν	Ἑλλήνων	Τρῶων
ΔΟΤ.	τοῖς	–	δαιμονίοις	τέκνοις	τοῖς	Ἕλλησι(ν)	Τρῶσί(ν)
ΑΙΤ.	τὰ	–	δαιμόνια	τέκνα	τούς	Ἕλληνας	Τρῶας
ΚΛΗΤ.	(ὦ)	–	δαιμόνια	τέκνα	(ὦ)	Ἕλληνες	Τρῶες

Γ΄ ΚΛΙΣΗ					
		θηλυκά		ουδέτερα	
		ΕΝΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ			
ΟΝΟΜ.	ἡ	πόλις	τὸ	ἀδίκημα	σῶμα
ΓΕΝ.	τῆς	πόλεως	τοῦ	ἀδικήματος	σώματος
ΔΟΤ.	τῇ	πόλει	τῷ	ἀδικήματι	σώματι
ΑΙΤ.	τὴν	πόλιν	τὸ	ἀδίκημα	σῶμα
ΚΛΗΤ.	(ὦ)	πόλι	(ὦ)	ἀδίκημα	σῶμα
		ΠΛΗΘΥΝΤΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ			
ΟΝΟΜ.	αἱ	πόλεις	τὰ	ἀδικήματα	σώματα
ΓΕΝ.	τῶν	πόλεων	τῶν	ἀδικημάτων	σωμάτων
ΔΟΤ.	ταῖς	πόλεσι(ν)	τοῖς	ἀδικήμασι(ν)	σώμασι(ν)
ΑΙΤ.	τὰς	πόλεις	τὰ	ἀδικήματα	σώματα
ΚΛΗΤ.	(ὦ)	πόλεις	(ὦ)	ἀδικήματα	σώματα

ΕΤΕΡΟΚΛΙΤΟ					
		αρσενικό			
		ΕΝΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ		ΠΛΗΘΥΝΤΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ	
ΟΝΟΜ.	ὁ	υἶδς	οἱ	υἱεῖς	
ΓΕΝ.	τοῦ	υἱοῦ/υἱέος	τῶν	υἱέων	
ΔΟΤ.	τῷ	υἱεῖ/υἱῷ	τοῖς	υἱέσι(ν)	
ΑΙΤ.	τὸν	υἶδν	τούς	υἱεῖς	
ΚΛΗΤ.	(ὦ)	υἱέ	(ὦ)	υἱεῖς	

6.2 ΚΛΙΣΗ ΤΩΝ ΕΠΙΘΕΤΩΝ ΤΟΥ ΚΕΙΜΕΝΟΥ

Β΄ ΚΛΙΣΗ						
	αρσενικό	θηλυκό	ουδέτερο	αρσενικό	θηλυκό	ουδέτερο
ΕΝΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ						
ΟΝΟΜ.	πρῶτος	πρώτη	πρῶτον	κακός	κακή	κακόν
ΓΕΝ.	πρώτου	πρώτης	πρώτου	κακοῦ	κακῆς	κακοῦ
ΔΟΤ.	πρώτῳ	πρώτῃ	πρώτῳ	κακῶ	κακῇ	κακῶ
ΑΙΤ.	πρῶτον	πρώτην	πρῶτον	κακόν	κακὴν	κακόν
ΚΛΗΤ.	πρῶτε	πρώτη	πρῶτον	κακέ	κακή	κακόν
ΠΛΗΘΥΝΤΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ						
ΟΝΟΜ.	πρῶτοι	πρῶται	πρῶτα	κακοὶ	κακαὶ	κακά
ΓΕΝ.	πρῶτων	πρῶτων	πρῶτων	κακῶν	κακῶν	κακῶν
ΔΟΤ.	πρῶτοις	πρῶταις	πρῶτοις	κακοῖς	κακαῖς	κακοῖς
ΑΙΤ.	πρῶτους	πρῶτας	πρῶτα	κακοὺς	κακάς	κακά
ΚΛΗΤ.	πρῶτοι	πρῶται	πρῶτα	κακοὶ	κακαὶ	κακά

Γ΄ ΚΛΙΣΗ						
	αρσενικό	θηλυκό	ουδέτερο	αρσενικό	θηλυκό	ουδέτερο
ΕΝΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ						
ΟΝΟΜ.	ἄκων	ἄκουσα	ἄκον	ἔκων	έκοῦσα	έκον
ΓΕΝ.	ἄκοντος	ἀκούσης	ἄκοντος	έκόντος	έκούσης	έκόντος
ΔΟΤ.	ἄκοντι	ἀκούσῃ	ἄκοντι	έκόντι	έκούσῃ	έκόντι
ΑΙΤ.	ἄκοντα	ἄκουσαν	ἄκον	έκόντα	έκοῦσαν	έκον
ΚΛΗΤ.	ἄκον	ἄκουσα	ἄκον	έκων	έκοῦσα	έκον
ΠΛΗΘΥΝΤΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ						
ΟΝΟΜ.	ἄκοντες	ἄκουσαι	ἄκοντα	έκόντες	έκοῦσαι	έκόντα
ΓΕΝ.	ἄκόντων	ἀκουσῶν	ἄκόντων	έκόντων	έκουσῶν	έκόντων
ΔΟΤ.	ἄκουσι(ν)	ἀκούσαις	ἄκουσι(ν)	έκοῦσι(ν)	έκούσαις	έκοῦσι(ν)
ΑΙΤ.	ἄκοντας	ἀκούσας	ἄκοντα	έκόντας	έκούσας	έκόντα
ΚΛΗΤ.	ἄκοντες	ἄκουσαι	ἄκοντα	έκόντες	έκοῦσαι	έκόντα

Γ΄ ΚΛΙΣΗ						
αρσενικό & θηλυκό			ουδέτερο			
ΕΝΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ						
ΟΝΟΜ.	ό/ή	φρενοβλαβής	καταφανής	τò	φρενοβλαβές	καταφανές
ΓΕΝ.	του/της	φρενοβλαβοῦς	καταφανοῦς	του	φρενοβλαβοῦς	καταφανοῦς
ΔΟΤ.	τῷ/τῇ	φρενοβλαβεῖ	καταφανεῖ	τῷ	φρενοβλαβεῖ	καταφανεῖ
ΑΙΤ.	τόν/τήν	φρενοβλαβῆ	καταφανῆ	τό	φρενοβλαβές	καταφανές
ΚΛΗΤ.	(ὦ)	φρενοβλαβές	καταφανές	(ὦ)	φρενοβλαβές	καταφανές
ΠΛΗΘΥΝΤΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ						
ΟΝΟΜ.	οί/αί	φρενοβλαβεῖς	καταφανεῖς	τὰ	φρενοβλαβῆ	καταφανῆ
ΓΕΝ.	τῶν	φρενοβλαβῶν	καταφανῶν	τῶν	φρενοβλαβῶν	καταφανῶν
ΔΟΤ.	τοῖς/ταῖς	φρενοβλαβέσι(ν)	καταφανεσί(ν)	τοῖς	φρενοβλαβέσι(ν)	καταφανεσί(ν)
ΑΙΤ.	τούς/τάς	φρενοβλαβεῖς	καταφανεῖς	τὰ	φρενοβλαβῆ	καταφανῆ
ΚΛΗΤ.	(ὦ)	φρενοβλαβεῖς	καταφανεῖς	(ὦ)	φρενοβλαβῆ	καταφανῆ

ΑΝΩΜΑΛΑ ΕΠΙΘΕΤΑ							
		αρσενικό	θηλυκό	ουδέτερο	αρσενικό	θηλυκό	ουδέτερο
ΕΝΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ							
ΟΝΟΜ.	πολύς	πολλή	πολύ	μέγας	μεγάλη	μέγα	
ΓΕΝ.	πολλοῦ	πολλῆς	πολλοῦ	μεγάλου	μεγάλης	μεγάλου	
ΔΟΤ.	πολλῷ	πολλῇ	πολλῷ	μεγάλῳ	μεγάλῃ	μεγάλῳ	
ΑΙΤ.	πολὺν	πολλήν	πολὺ	μέγαν	μεγάλην	μέγα	
ΚΛΗΤ.	πολὺ	πολλή	πολὺ	μέγα	μεγάλη	μέγα	
ΠΛΗΘΥΝΤΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ							
ΟΝΟΜ.	πολλοὶ	πολλαὶ	πολλὰ	μεγάλοι	μεγάλοι	μεγάλα	
ΓΕΝ.	πολλῶν	πολλῶν	πολλῶν	μεγάλων	μεγάλων	μεγάλων	
ΔΟΤ.	πολλοῖς	πολλαῖς	πολλοῖς	μεγάλους	μεγάλαις	μεγάλους	
ΑΙΤ.	πολλοὺς	πολλάς	πολλὰ	μεγάλους	μεγάλας	μεγάλα	
ΚΛΗΤ.	πολλοὶ	πολλαὶ	πολλὰ	μεγάλοι	μεγάλοι	μεγάλα	

6.3 ΚΛΙΣΗ ΤΩΝ ΜΕΤΟΧΩΝ ΤΟΥ ΚΕΙΜΕΝΟΥ

	αρσενικό	θηλυκό	ουδέτερο	αρσενικό	θηλυκό	ουδέτερο
ΕΝΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ						
ΟΝΟΜ.	λέγων	λέγουσα	λέγον	παρὼν	παροῦσα	παρὸν
ΓΕΝ.	λέγοντος	λεγούσης	λέγοντος	παρόντος	παρούσης	παρόντος
ΔΟΤ.	λέγοντι	λεγούση	λέγοντι	παρόντι	παρούση	παρόντι
ΑΙΤ.	λέγοντα	λέγουσαν	λέγον	παρόντα	παροῦσαν	παρὸν
ΚΛΗΤ.	λέγων	λέγουσα	λέγον	παρὼν	παροῦσα	παρὸν
ΠΛΗΘΥΝΤΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ						
ΟΝΟΜ.	λέγοντες	λέγουσαι	λέγοντα	παρόντες	παροῦσαι	παρόντα
ΓΕΝ.	λεγόντων	λεγουσῶν	λεγόντων	παρόντων	παρουσῶν	παρόντων
ΔΟΤ.	λέγουσι(ν)	λεγούσαις	λέγουσι(ν)	παροῦσι(ν)	παρούσαις	παροῦσι(ν)
ΑΙΤ.	λέγοντας	λεγούσας	λέγοντα	παρόντας	παρούσας	παρόντα
ΚΛΗΤ.	λέγοντες	λέγουσαι	λέγοντα	παρόντες	παροῦσαι	παρόντα

	αρσενικό	θηλυκό	ουδέτερο
ΕΝΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ			
ΟΝΟΜ.	παρασκευάζων	παρασκευάζουσα	παρασκευάζον
ΓΕΝ.	παρασκευάζοντος	παρασκευαζούσης	παρασκευάζοντος
ΔΟΤ.	παρασκευάζοντι	παρασκευαζούση	παρασκευάζοντι
ΑΙΤ.	παρασκευάζοντα	παρασκευάζουσαν	παρασκευάζον
ΚΛΗΤ.	παρασκευάζων	παρασκευάζουσα	παρασκευάζον
ΠΛΗΘΥΝΤΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ			
ΟΝΟΜ.	παρασκευάζοντες	παρασκευάζουσαι	παρασκευάζοντα
ΓΕΝ.	παρασκευαζόντων	παρασκευαζουσῶν	παρασκευαζόντων
ΔΟΤ.	παρασκευάζουσι(ν)	παρασκευαζούσαις	παρασκευάζουσι(ν)
ΑΙΤ.	παρασκευάζοντας	παρασκευαζούσας	παρασκευάζοντα
ΚΛΗΤ.	παρασκευάζοντες	παρασκευάζουσαι	παρασκευάζοντα

	αρσενικό	θηλυκό	ουδέτερο
ΕΝΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ			
ΟΝΟΜ.	ἀπολόμενος	ἀπολομένη	ἀπολόμενον
ΓΕΝ.	ἀπολομένου	ἀπολομένης	ἀπολομένου
ΔΟΤ.	ἀπολομένῳ	ἀπολομένη	ἀπολομένῳ
ΑΙΤ.	ἀπολόμενον	ἀπολομένην	ἀπολόμενον
ΚΛΗΤ.	ἀπολόμενε	ἀπολομένη	ἀπολόμενον
ΠΛΗΘΥΝΤΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ			
ΟΝΟΜ.	ἀπολόμενοι	ἀπολόμεναι	ἀπολόμενα
ΓΕΝ.	ἀπολομένων	ἀπολομένων	ἀπολομένων
ΔΟΤ.	ἀπολομένοις	ἀπολομέναις	ἀπολομένοις
ΑΙΤ.	ἀπολομένους	ἀπολομένας	ἀπολόμενα
ΚΛΗΤ.	ἀπολόμενοι	ἀπολόμεναι	ἀπολόμενα